

SÓJA V ČESKÉ REPUBLICE

Soybean in the Czech Republic

Jitka Potměšilová

Ministerstvo zemědělství České republiky

Summary: The upward trend of soybean production has been continuous since the marketing year 2000/01. State support of the production consists of grants for the purchase of seed, recipients of which are farmers.

Keywords: *soya, CR, state support*

Souhrn: Trend zvyšování produkce sóji je od marketingového roku 2000/01 neustálý. Státní podpora produkce spočívá v podpoře nákupu osiva pro pěstitele sóji.

Klíčová slova: *sója, ČR, podpora pěstování*

Sója, přestože je rozlohou pěstování v České republice řazena mezi plodiny malé, zaujímá na trhu velmi významné postavení. Důvodem je její význam pro lidskou výživu a především využívání v krmných směsích pro hospodářská zvířata. Význam sóji ještě vzrostl v posledních letech, kdy bylo nutné nahradit v krmných směsích do té doby využívané masokostní moučky. Změna složení krmných směsí a potřeba většího objemu sóji v nich byla impulsem pro poskytnutí státní podpory, která měla přispět k rozvoji pěstování. K rozšíření pěstování skutečně došlo a rok od roku se

pěstitelské plochy zvyšují. Roste i produkce sóji a zvyšuje se vybavenost zemědělství zpracovatelskými kapacitami.

Proto, aby se rozšiřovala plocha pěstování nestačila jen podpora poskytovaná státem, ale základem byla i registrace nových odrůd sóji, které více vyhovovaly klimatickým podmínkám České republiky. Přesto ani tyto odrůdy příliš nepřispěly k rentabilnímu pěstování. Aby tomu tak bylo, potřebovali bychom pravidelný průměrný hektarový výnos vyšší než 2 t.

Marketingový rok	Osevní plocha (ha)	Sklizňová plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Produkce celkem (t)
1990/91		3 727	1,72	6 727
1996/97		359	1,42	511
1997/98	281	249	1,36	340
1998/99	266	261	1,25	327
1999/00	397	143	1,53	219
2000/01	1 916	1 884	1,25	2 348
2001/02	2 743	2 706	1,59	4 301
2002/03	3002	3 002	2,13	6 391
2003/04	7 696	7 698	1,55	11 918
2004/05	9 006	9 007*	1,75*	15 799*

* odhad ČSÚ k 15.10.2004

Podpora pěstování sóji

Od roku 2000 je poskytována podpora na nákup osiva sóji z podpůrného programu 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin. Tato podpora byla poskytována v různé výši, ale v posledním roce se ustálila na částce do 10 000 Kč na nákup jedné tuny uznaného osiva. Se stejnou částkou je počítáno i pro rok 2005. Ve znění roku 2004 byla tato podpora oznámena Evropské komisi, jako stávající národní podpora a lze předpokládat, že by mohla být poskytována i v dalších letech, pokud se nezmění přístup České republiky k poskytování národních podpor, nebo nebude dodatečně označena Evropskou komisí za nedovolenou podporu, která narušuje hospodářskou soutěž.

Kromě finančních prostředků poskytovaných v rámci národních podpor mají pěstitelé sóji (stejně, jako všichni uživatelé zemědělské půdy) nárok na platbu na

hektar zemědělské půdy ve výši kolem 70 EUR/ha, tzn. asi 2 200 Kč, poskytovanou z Evropské unie. Přesnou výši nelze v této době určit, protože záleží na kurzu koruny pro přepočet a počtu hektarů, na které se přihlásí žadatelé do programu jednotné platby na plochu. S jistotou je pouze známa celková částka poskytnutá na tento program České republiky, která je 249,296 mil. EUR. Další podpora poskytovaná všem zemědělcům, to znamená i zemědělcům pěstujícím sóju, je platba z národního dorovnání tzv. TOP UP rovněž na hektar zemědělské půdy. (Česká republika si v rámci přístupové smlouvy vyjednala možnost dorovnávat zemědělcům platby poskytované Evropskou unií). Její výše nemůže být dosud známa, protože konstrukce platby je složitější, vodítkem výše dorovnání není ani rok 2004, kdy byla podpora poskytována na ornou půdu.

Pěstování sóji v České republice podporu má, ale to samo o sobě nestačí. Je třeba hledat oblasti, kde jsou pro sóju příznivé stanovištní podmínky a hledat odrůdy vhodné pro klimatické podmínky České republiky. Zemědělci mohou využívat nejen odrůdy registrované v České republice, ale i odrůdy zapsané ve společném katalogu Evropské unie. Proto, aby se v České republice

uváděly do oběhu odrůdy skutečně vhodné, připravené na místní podmínky a dobře prověřené, je ze státních prostředků podporováno úhradou části vynaložených nákladů domácí šlechtění, které se v devadesátých letech na určitou dobu zastavilo. V současné době je nová česká odrůda v odrůdových zkouškách ÚKZÚZ.

Adresa autora

Ing. Jitka Potměšilová	
Ministerstvo zemědělství České republiky Těšnov 17 117 05 Praha 1	Tel.: Fax: e-mail: